

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง อำนาจในการพิจารณาคำขอจดทะเบียนของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๘๗
แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕

กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้มีหนังสือ ส่วนที่สดุ ที่ พณ ๐๘๐๓/๓๐๖๘ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า กรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามมาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเหตุที่มีการพิจารณาประเด็นดังกล่าวสืบเนื่องจากเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐ บริษัท อินเตอร์แนชั่นเนลเอนจิเนียริง จำกัด (มหาชน) โดยนายพงศ์กวิน จึงรุ่งเรืองกิจ ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนเพื่อให้เป็นไปตามมติที่ประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๓ คำขอ คือ ๑) คำขอจดทะเบียนกรรมการบริษัทเข้าใหม่ จำนวน ๖ คน ๒) คำขอจดทะเบียนแก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิเพื่อลดทุนจดทะเบียนของบริษัท และ ๓) คำขอจดทะเบียนแก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิเพื่อเพิ่มทุนจดทะเบียนของบริษัท แต่การยื่นคำขอจดทะเบียนดังกล่าวมีกรรมการบริษัทและผู้ถือหุ้นของบริษัทคัดค้านการจดทะเบียน โดยมีประเด็นข้อกฎหมายที่เป็นข้อพิพาทหลายประเด็น คือ ๑) การประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๐ ที่มีมติแต่งตั้งนายพงศ์กวินฯ เป็นประธานกรรมการบริษัทนั้น มิได้มีการเรียกประชุมโดยประธานกรรมการบริษัท และในวันดังกล่าวมีกรรมการบริษัทเข้าร่วมประชุมเพียง ๓ คน และ ๒) การประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑๙/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ที่มีมติกำหนดให้เรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ ในวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐ นายพงศ์กวินฯ เป็นผู้เรียกประชุมคณะกรรมการบริษัท และในวันดังกล่าวมีกรรมการบริษัทเข้าร่วมประชุมเพียง ๓ คน กรมพัฒนาธุรกิจการค้าพิจารณาแล้วเห็นว่า การยื่นขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท และการแก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิเพื่อลดทุนดัดหุ้นและเพิ่มทุนจดทะเบียนของบริษัทดังกล่าว มีประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ซับซ้อน จึงได้เสนอเรื่องให้คณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายด้านทะเบียนธุรกิจพิจารณา เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐ โดยคณะกรรมการฯ ได้พิจารณากรณีดังกล่าวและมีความเห็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑๙/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ และการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ ในวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐ เป็นไปตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ และข้อบังคับของบริษัท หรือไม่ เห็นว่า ประเด็นข้อพิพาทในกรณีนี้สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ประธานกรรมการบริษัท และกรรมการบริษัทได้ลาออก รวม ๔ คน ต่อมากรรมการบริษัท ๒ คน คือ นายพงศ์กวิน จึงรุ่งเรืองกิจ และนายสันติชัย เตียวสมบุญกิจ ได้มีหนังสือเชิญประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยในวันประชุมมีกรรมการบริษัทเข้าร่วมประชุม ๓ คน และลาประชุม ๒ คน จึงมีประเด็นว่า มติที่ประชุมคณะกรรมการบริษัทในวันดังกล่าวที่แต่งตั้ง

นายพงศ์กวีนา เป็นประธานกรรมการบริษัทนั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ และข้อบังคับของบริษัท หรือไม่ และการที่นายพงศ์กวีนา ในฐานะประธานกรรมการบริษัทได้มีหนังสือเชิญประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑๙/๒๕๖๐ ในวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ซึ่งในวันประชุมมีกรรมการบริษัทเข้าร่วมประชุม ๓ คน และลาประชุม ๒ คน จึงมีประเด็นว่ามติที่ประชุมที่ให้เรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ ในวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐ เป็นไปตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ และข้อบังคับของบริษัท หรือไม่ ทั้งนี้ หากการประชุมคณะกรรมการบริษัททั้งสองครั้งดังกล่าวได้ดำเนินการประชุมตามขั้นตอนของกฎหมาย และข้อบังคับของบริษัท จะส่งผลให้การนัดประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ ในวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐ และการทำหน้าที่ประธานที่ประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นในครั้งดังกล่าวของนายพงศ์กวีนา เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายและข้อบังคับของบริษัทด้วย

ประเด็นที่สอง การพิจารณาคำขอจดทะเบียนของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๘๗ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ นายทะเบียนมีขอบเขตอำนาจเพียงใด โดยจะครอบคลุมถึงอำนาจในการพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดประชุมของบริษัทด้วยหรือไม่ หรือมีอำนาจพิจารณาเฉพาะความถูกต้องครบถ้วนของคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบเท่านั้น โดยที่ประชุมพิจารณาแล้วมีความเห็นแตกต่างกัน ดังนี้

ฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่า นายทะเบียนมีอำนาจพิจารณาเฉพาะความถูกต้องครบถ้วนของคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบเท่านั้น เนื่องจากมาตรา ๑๐๘ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ ได้ให้สิทธิผู้ถือหุ้นในการร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนมติที่ประชุมที่มีการนัดประชุมหรือลงมติโดยไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทหรือบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวอยู่แล้ว ซึ่งหากนายทะเบียนพิจารณาคำขอจดทะเบียนโดยวินิจฉัยถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดประชุมของบริษัทด้วย หากคำวินิจฉัยของนายทะเบียนไม่สอดคล้องกับคำสั่งของศาล ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นใช้สิทธิทางศาลขอให้เพิกถอนมติที่ประชุม อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กรได้

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า นายทะเบียนมีอำนาจพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการประชุมของบริษัท ประกอบกับหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในกรณีที่มีการคัดค้านการจดทะเบียนโดยอ้างว่ามติที่ประชุมของคณะกรรมการบริษัทหรือมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นไม่เป็นไปตามข้อกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัท ก่อนที่นายทะเบียนจะมีคำสั่งรับหรือไม่รับจดทะเบียน นายทะเบียนมีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงและให้ผู้ขอจดทะเบียนส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือนำบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำได้ตามมาตรา ๑๘๖ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ ประกอบกับคำสั่งของนายทะเบียนเป็นคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่เห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงรวมทั้งรับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจงหรือความเห็นของคู่กรณี และในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบสิทธิของคู่กรณีต้องให้คู่กรณีทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอรวมทั้งมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนได้ แสดงให้เห็นว่า นายทะเบียนมีอำนาจพิจารณาข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำขอจดทะเบียนได้

กรมพัฒนาธุรกิจการค้าพิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน จึงขอหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในประเด็นดังกล่าวเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้พิจารณาข้อหาหรือของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยมีผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ และผู้แทนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ว่า ขณะนี้ผู้ถือหุ้นของบริษัท อินเตอร์เนชั่นเนลเอนจิเนียริง จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลแพ่ง เป็นคดีหมายเลขดำที่ พ. ๕๔๓๖/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ เพื่อให้มีคำพิพากษา เพิกถอนมติที่ประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐ แล้ว ซึ่งเป็น ข้อเท็จจริงเดียวกันกับที่ได้ขอหารือมานี้ โดยเป็นการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๘^๑ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ และยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล อย่างไรก็ตาม การขอ หารือในครั้งนี้ประสงค์จะขอหารือเกี่ยวกับอำนาจในการพิจารณาคำขอจดทะเบียนของนายทะเบียน ตามมาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง^๒ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ ว่า มีอำนาจในการพิจารณาถึง ความถูกต้องของขั้นตอนและวิธีการดำเนินการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ยื่นคำขอจดทะเบียน ว่าเป็นไปตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ และข้อบังคับของบริษัทด้วยหรือไม่ และมี ขอบเขตเพียงใด โดยมิได้ประสงค์ที่จะหาหรือเฉพาะกรณีของบริษัท อินเตอร์เนชั่นเนลเอนจิเนียริง จำกัด (มหาชน) เท่านั้น เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเป็นข้อขัดข้องในการดำเนินการรับจดทะเบียนของ นายทะเบียนโดยตรง และจะนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับกรณีอื่นเป็นการทั่วไปด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้พิจารณาข้อหารือประกอบกับข้อเท็จจริง เพิ่มเติมแล้วเห็นสมควรกำหนดประเด็นปัญหาตามที่ขอหารือมานี้เพียงประเด็นเดียวว่า ในการพิจารณาคำขอจดทะเบียนตามมาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ นายทะเบียน มีอำนาจพิจารณาความถูกต้องของขั้นตอนและวิธีการดำเนินการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ยื่นคำขอ จดทะเบียนว่าเป็นไปตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ และข้อบังคับของบริษัทด้วยหรือไม่ เห็นว่า พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอำนาจในการดำเนินการ รับจดทะเบียนของนายทะเบียนไว้ในหมวด ๑๖ นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งต่อมา ได้มีการออกกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอจดทะเบียนและเอกสารที่ต้องยื่นพร้อมกับ คำขอจดทะเบียนในแต่ละกรณีไว้ และมาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ ได้กำหนดว่า ในกรณีที่คำขอจดทะเบียนถูกต้องและครบถ้วนแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

^๑มาตรา ๑๐๘ ในการประชุมผู้ถือหุ้นครั้งใด ถ้าได้มีการนัดประชุม หรือลงมติโดยไม่ปฏิบัติตาม หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัท หรือบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่าห้าคนหรือผู้ถือหุ้นซึ่งมีหุ้น นับรวมกันได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนมติในการประชุม ครั้งนั้นก็ได้ แต่ต้องร้องขอต่อศาลภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ที่ประชุมลงมติ

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้เพิกถอนมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามวรรคหนึ่งให้บริษัทแจ้งไปยัง ผู้ถือหุ้นภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงถึงที่สุด

^๒มาตรา ๑๘๗ ในกรณีที่คำขอจดทะเบียนถูกต้องและครบถ้วนแล้ว ให้นายทะเบียนรับ จดทะเบียน แต่ถ้าปรากฏว่าคำขอจดทะเบียนมีรายการไม่ถูกต้อง หรือแนบเอกสารไม่ครบถ้วน หรือรายการใด ในคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารมีข้อความขัดต่อกฎหมาย ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนจัดการแก้ไขให้ ถูกต้อง หรือจัดให้มีครบถ้วน หรือทำให้ถูกต้องตามกฎหมายก่อน เมื่อผู้ขอจดทะเบียนจัดการตามที่ได้รับแจ้งแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

ฉะนั้น ในการพิจารณาคำขอจดทะเบียนนั้น นายทะเบียนย่อมมีหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของคำขอจดทะเบียน รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำขอจดทะเบียนนั้นด้วย ไม่ว่าจะมีส่วนยื่นคำคัดค้านหรือไม่ก็ตาม ซึ่งนายทะเบียนต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาตามข้อเท็จจริง เป็นแต่ละกรณีไป ถ้าปรากฏว่าคำขอจดทะเบียนของบริษัทที่ยื่นคำขอมีรายการไม่ถูกต้อง แนบเอกสารไม่ครบถ้วน หรือรายการในคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารมีข้อความขัดต่อกฎหมาย อันปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนหรืออยู่ในวิสัยที่นายทะเบียนสามารถตรวจสอบความบกพร่องนั้นได้ นายทะเบียนย่อมต้องแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนจัดการแก้ไขให้ถูกต้อง หรือจัดให้มีครบถ้วน หรือทำให้ถูกต้องตามกฎหมายก่อน โดยในการตรวจสอบดังกล่าว นายทะเบียนมีอำนาจในการสอบถาม ข้อเท็จจริง และให้ผู้ขอจดทะเบียนส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือนำบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ ถ้อยคำได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๘๖^๓ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ

(นายดิศทัต โทตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มีนาคม ๒๕๖๑

^๓มาตรา ๑๘๖ ในการดำเนินการรับจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนและ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริง และให้ผู้ขอจดทะเบียนส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือนำบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำได้ตามความจำเป็น